

Zbyněk Fiala: Čína nechce být hegemonem

- CZ24 News | 7. října 2023

ČÍNA: Čínská státní rada zveřejnila zahraničně-politickou doktrínu Čínské lidové republiky v podobě Bílé knihy o cestě ke „globálnímu společenství pro sdílenou budoucnost“. Základem je odmítání myšlenky, že když je nějaká země dost silná, musí usilovat o hegemonii.

Vypadá to jako dílo snílků, kteří dostali prostor kdesi v systému Komunistické strany Číny, aby prezentovali svoji vizi o světě sdílené budoucnosti. Ukazuje svět míru a spolupráce, který nabízí soužití různých kultur, ale opírá se i o čínskou tradici. A ta nás učí, že kdo chce uspět, musí napřed pomáhat k úspěchu druhým. Nebo nám bližší moudro, že jako svět „jsme na jedné lodi“.

Uvedená myšlenka se prolíná celým dlouhým dokumentem, který byl teď zveřejněn státní radou ČLR jako bílá kniha, obsahující jak teoretické návrhy pro utváření takového globálního společenství, tak výčet praktických akcí, které už byly podniknuty nebo do kterých bychom se měli pustit. Není to tedy určeno jen k inspiraci, ale jde o prezentaci bezpečnostní, hospodářské a zahraničně-politické doktríny Čínské lidové republiky.

https://www.fmprc.gov.cn/eng/zxxx_662805/202309/t20230926_11150122.html

Pozorné čtení nachází na každé stránce i domácí úkoly pro čínskou vládu. Tohle chceme, ale musíme se tam dostat. V celku je to velkolepý dokument, který potěší levičáky a chcemíry i multikulturalisty a globalisty. Řada teoretických principů a idejí, ze kterých je s typickou čínskou systematičností tato bílá kniha sestavena, má revoluční charakter, protože jsou zcela protikladné aktuálnímu západnímu pojetí mezinárodního soužití.

„Současný model ekonomické globalizace neodráží požadavky rozvojových zemí a nezastupuje ani jejich zájmy. Zákony džungle, hra s nulovým součtem a způsob uvažování typu „výhra, nebo prohra“ a „vítěz bere vše“ ještě více rozevřely nůžky mezi bohatými a chudými. Dokládá to jak rozšiřující se propast mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, tak propast uvnitř rozvinutých zemí. Vinu za problémy způsobené vlastní domácí politikou některé země svalují na ekonomickou globalizaci nebo na jiné země, a pak se uchylují k jednostranným protekcionistickým a šikanujícím krokům,“ uvádí doktrína jako příklad toho, čemu se chce vyhnout.

Zároveň jasně ukazuje, na čí straně chce stát, když vidí narůstající izolaci Západu. Sama je smíšenou ekonomikou, takže část výtek proti dravčímu kapitalismu míří na vlastní adresu. Neztratila však schopnost klást si obecně prospěšné cíle a soustředit na ně své obrovské možnosti. Když potřebuje, může postupovat bez brzd výlučného vlastnictví a nelítostné konkurence.

V části čínské ekonomiky tedy převládá jiný model, obvykle v rámci „modernizace“, a ten je veden pravidly „socialismu s čínskými rysy“. Ty mohou být sympatické rozvojovým zemím, kterým se zajídá stávající neokoloniální systém. Čína však svou orientaci nepojímá konfrontačně, proto klade takový důraz na sdílenou budoucnost.

Je zřejmé, že pro Čínu je globalizace důležitá, jen by jí ráda vtiskla dobromyslnější a vstřícný charakter. Mimochodem, uvedené výrazy v textu skutečně najdeme, například v požadavku, aby vztahy mezi sousedy byly postaveny na důvěře a dobré vůli. Okamžitě nás napadne příklad Ukrajiny, která byla o takovou možnost připravena. Jinde zase varuje před snahou o absolutní bezpečnost na úkor druhých nebo před snižováním „rizika závislosti na Číně“ a „oddělováním“ od Číny. Tady by se asi shodla třeba s generálními řediteli německých automobilek (včetně Škody). Takže jen o

rozvojovkách to není.

Principy ať rozeberou jiní, přeskočme hned k čínským konkrétním návrhům akcí, kterými se tyto principy mají naplňovat. Je tam samozřejmě gigantická infrastrukturní soustava Pásu a stezky. Jak dokument zdůrazňuje, nejde jen o hardware, tedy silnice, železnice, přístavy a sklady coby vstupní brány pro rozvoj regionů, kterými procházejí. Je tam taky „měkká“ část, „soft“, spočívající v tom, že má-li komunikace vést odněkud někam, příslušné země s tím musejí souhlasit (konsensus) a mají pak podíl na společných schopnostech – to je ta sdílená budoucnost.

Novější jsou tři čínské globální iniciativy – rozvojová, bezpečnostní a civilizační. Ta poslední je možná nejzajímavější, protože představuje protiklad snah Západu vnucovat všem jeden civilizační model, pochopitelně s americkou hegemonií a nadiktovanými „pravidly“. Číňané vyzývají k dialogu mezi civilizacemi, a že jich na tom světě je! Přitom pochopili, že Čína musí napřed doložit, jak ty civilizace dobře zná. Proto najdeme na jiném místě v textu oddíl, který se věnuje tomu, co všechno by bylo žádoucí přejímat z významných předností jiných civilizací.

Je to zároveň doklad jiného pojetí pestrosti světa, který je viděn z opačné polokoule. Všimá si pojetí humanity u starých řeckých filozofů z časů, kdy jejich svět tvořily městské státy s mechanismy péče o společný zájem. Ale hned další příklad je z Indie: „Pod nebem je jedna rodina“, nebo Ruska: „Společně odoláme bouři“. Moudré je arabské: „Chceš-li jít rychle, jdi sám, ale chceš-li se dostat daleko, jděte společně.“ (Jak to ti Rusové, Arabové nebo Indové říkají doopravdy, to nevím, mám to z anglického překladu.)

Důležitější je výčet aktuálních akcí, které tento dialog civilizací rozvíjejí. Čínsko-africké společenství pro sdílenou budoucnost bylo součástí letošního velkého mezinárodního setkání za účasti čínského prezidenta Si Ťin-pchinga v jihoafrickém Johannesburgu u příležitosti vrcholné schůzky BRICS. Uvedené jednání Číny s Afrikou mělo praktický obsah, valí tam obrovské čínské investice do nejrůznějších rozvojových programů, včetně vědy a hi-tec. Nejde tedy jen o bagry a vagóny do přístavů. Ale stejná společenství byla ustavena s Araby, Latinskou Amerikou a Karibskou oblastí nebo se zeměmi Tichomořských ostrovů.

V nejbližším regionu je to společenství s ASEAN, které podle tohoto dokumentu představuje nejplodnější, nejdynamičtější a nejvýznamnější spolupráci na Dálném východě. Působí tam i další organizace, jako je spolupráce zemí v povodí řek Lancang a Mekong nebo Šanghajská organizace pro spolupráci. Vazby se protahují dále na Střední východ, kde se nedávno uskutečnil první summit.

Na závěr nesmím zapomenout na své milované téma, zelený rozvoj. Jedním z principů prosazovaných nově publikovanou doktrínou je vnímání „Matky Země“, člověka jako součásti přírody. Z toho plynou praktické úkoly třeba pro bezuhlíkatou budoucnost.

Statistiky rády zdůrazňují, že Čína má větší emise skleníkových plynů než USA, ale pomíjejí, že Čína má čtyřikrát tolik obyvatel, takže na osobu je toho slabá půlka (a v případě Indie jen desetina) než v USA. Taky Česko produkuje na osobu víc uhlíku než Čína. Podstatné je, že Čína má nejrychlejší rozvoj obnovitelných zdrojů. A protože objemy ovlivňují i ceny, jejich technologie jsou nejlevnější a těžko se jim konkuruje.

Čínská bílá kniha o světě sdílené budoucnosti nabízí východisko ze současného téměř beznadějného zaklesnutí do blokového konfliktu. Obsahuje i známé návrhy na ukončení ukrajinské války. Nejde o monopol na pravdu – sdílení, to jsou přece taky konzultace a vzájemné učení jednoho od druhého. Je to naopak proti takovému monopolu. A to bych chtěl taky.

AUTOR: Zbyněk Fiala

[ZDROJ](#)